

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لے کے ناں میں سوچئے رب دا کراں کلام بیان
مہر محبت کرنے والا اُچا اُسدا ناں

عشق پیچہ

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

عشق پیچہ

(پشوروی تاریخی لوک کہانیاں)

تحقیق و تصنیف

نذیر بھٹی

جملہ حقوق بحق گندھارا ہندکو اکیڈمی محفوظ اُن

عشق و بیچہ	نام کتاب
نذیر بھٹی	مصنف
لوک کہانی	موضوع
علی اویس خیال	پروفنگ / سیٹنگ
مدثر زیب	کمپوزنگ
ثاقب حسین	سرورق
2018ء	سال اشاعت
محمد ضیاء الدین،	اہتمام اشاعت
چیف ایگزیکٹو کمیٹی، جی ایچ اے	
500 روپے	قیمت
جی ایچ اے لیزر پرنٹنگ پشاور	پرنٹنگ
گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور	مطبع
978-969-687-377-8	ISBN No.
گندھارا ہندکو اکیڈمی، 2 چنار روڈ،	ملنے کا پتہ
آبدہ، یونیورسٹی ٹاؤن پشاور	

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

2- چنار روڈ، آبدہ، یونیورسٹی ٹاؤن، پشاور

091-9216223, 9216224

www.gandharahindko.com

انتساب

اُنناں ناکام محبتاں دے ناں

جیہڑیاں توڑ نہ چڑھ کے بی

امر ہو گئیاں

فہرست

صفحہ	عنوان	نمبر شمار
6	(محمد ضیاء الدین)	۱ پاک ضروری گہل
7-8	(نذیر بھٹی)	۲ کتاب دے بارچ
9-49		۳ محبوبہ
50-85		۴ جلالہ
86-125		۵ چہلی
126-162		۶ شیراڈنڈی گر
163-213		۷ ٹومہ
214-253		۸ یاقوت
254-286		۹ نبی بو

ہلکے ضروری گل

جناب نذیر بھٹی دراصل ہندکو ادب، لکھت، ثقافت، شاعری، فلم، ڈرامہ دا ہک بوہت وڈا نام اے۔ گندھارا ہندکو بورڈ سی 23 سال تک ایہہ بڑا وڈا نام گمنا لگا ایا تے یعنی ایہہ بڑی عجیب گل اے کہ ہندکو زبان، ادب، ثقافت دے فروغ و سہ گندھارا ہندکو بورڈ آپڑے قیام سی ہونز تک اسی مقصد و سہ کم کردار یئے تے کردا پئے برے ایہہ بڑی عجیب تے نوکلگی گل اے کہ ہک زبان دا عاشق ادارہ تے ہک زبان دا عاشق بندہ کس طراں ہک دوسرے سی دوررین۔ یعنی ایہہ گل اس طراں ہوئی کہ ہک عاشق آپڑی معشوق سی کس طراں دوررہیا۔ پرچول کر کے پتہ لگا کہ اس دوری دے وچ کچھ نا عاقبت اندیش لوکاں کا کردار بڑا نمایاں رہیا وے جہاں نے آپڑی شعوری کوشش کر کے ہندکو دے اس وڈے عاشق ٹوں ہک وڈے عاشق ادارے سی دوررکھایا۔ یعنی پیاسا کھوسی دُورایا۔ تے کھو آپڑے پیاسے سی دورایا۔ پہلا ہووے اُس سیت دا کہ جدو ایہہ دونوں عاشق ہک دوائے نال مل گئے تے پتہ لگا کہ نذیر بھٹی دے قلم دے وچ اتی استعداد، توانائی تے روشنی اتی جزی و جہ نال مختلف موضوعات تے بہترین ہندکو مسودے تخلیق ہوندے رئے۔ ایہہ تا خوش قسمتی اے ساڈی کہ اوہ ساڈے قریب ہو گئے تے اس قربت دی وجہ نال انہاں دے سینے تلے دے ہوئے کتنے ہی قیمتی مسودے ساڈے تکل پہنچ گئیں۔ اس ساری روداد اچ میں اللہ رب العالمین دا شکر گزار آں کہ اُس نے آپڑے اس نیک بندے نال ساڈی ملاقات کرا دتی۔ تو اڈے ہتھاں اچ موجود کتاب ”عشق پیچہ“ پشوری تاریخی لوک کہانیاں تے مشتمل انہاں دا ہک بہترین شاہکار اے۔

محمد ضیاء الدین

جنرل سیکریٹری، گندھارا ہندکو بورڈ پاکستان

کتاب دے باریج

”عشق پیچہ“ ایہہ تو اڈے دیکھے پہالے پک بوٹے داناں وے جیہڑا کہ رسی یا کسی بی شے ل چمڑ کے ول تہج کھاندا ہو یا اُتے ول چڑھدائے تے اس دے اسی عمل سی اثر لیکے اس نوں عشق پیچہ داناں دتا گیا۔ اسی طراں دو چاہنٹریں والیاں دے پیار محبت نوں بی عشق دا پیچہ کہیندین تے اس کتاب وچ بی پیار محبت دیاں کہانیاں وُن۔ جیہڑیاں کہ سچیاں تے قدیم پشور تے مختلف حکومتاں دے دور وچ گزریاں ہوئیاں تے ساڈے پشور دیاں قدیمی لوک کہانیاں وُن۔ جنان دا اج دور وچ کسے نوں پتہ ای نینگا اس دی وجہ ایہہ وے کہ اناں کہانیاں نواج تک کسے نے بیان ای نی کیتا۔ سانے بیجودی قبر تا دیکھی ہوئی اے مگر سانوں ایہہ نی پتہ کہ اصل وچ ایہہ قبر کس دی اے۔ اس دی کہانزی کیہہ وے۔ سانے محبوبی دے تہہ خانے دا ناں تاسنڈا ہوئے مگر اس دے نل جڑی ہوئی کہانزی دانی پتہ۔ سانے کوئلہ محسن خان دادر وازہ تے خاص برج تا دیکھے ہوئیں مگر ایہہ نی پتہ کہ اتھے کیہڑی کہانزی گزری ہوئی اے؟

پشور دے خطے اچ بہت ساریاں لوک کہانیاں گزریاں ہوئیاں جیہڑیاں کہ سنڑ نے تے بیان کرنے دے قابل اُن تے جنان نوں سوائے مختار علی نیئر مرحوم دے کسے ہور نے وٹول کے محفوظ کرنے دی کوشش ہی نی کیتی۔ ساڈی فلم انڈسٹری تے ہیرا، نچھا، سسی پنوں، سوئی مہیوال، دُلا بھٹی، شرین فرہاد، عمر مارو بی تے لیلیٰ جنوں دیاں کہانیاں بار بار فلمائیاں۔ پشتو دیاں کہانیاں یوسف خان شیر بانو، میوئی شیر عالم، موسیٰ خان گل مئی، ملتانے ڈاکو تے عجب خان آفریدی بی فلمائیاں گئیاں مگر ہندکو دی کسی لوک کہانزی نوں نی فلما یا گیا۔ اس دی وجہ ایہہ وے کہ اناں ماضی دیاں کہانیاں نوں ماضی وچ ای چھوڑ دتا گیا اے۔ اناں نوں سامنڑے نی لیا گیا۔ ستر سال پہلے تک قصہ گوسائیں فقیر اناں قصے آں نوں گا کے سنڑ اندے آئے۔ مگر ہونڑ اوقصہ گوسائیں ای نی رئے۔ پشور دے عمر رسیدہ لوکاں نوں یاد ہوسی کہ بعض کھوواں تے حلوہ ڈیوہ تے موئیے دے پھل پئے ہوندے آئے تے کسے نوں ہونڑ تک پتہ ای نینگا کہ ایہہ کیوں رکھے جاندا آئے تے اس دے چچھے کہانزی کیہہ وے؟ پشور دیاں ساریاں لوک کہانیاں پڑھنے، سنڑ نے تے یاد رکھیں دے قابل

اُن۔

ایہوئی سوچ کے میں اناں کہانڑیاں نوں ڈرامے دی شکل وچ لکھ کے تو اڈے اگے پیش کرناواں۔
تا کہ تہی اناں نوں پڑھوتا ہر کہانڑی حقیقت دے رنگ وچ تو اڈے ذہن اچ فلم دی طراں سکرین تے چلدی
نظر آوے۔ صدیاں پہلے پشور اچ گزریاں ہوئیاں ایہہ کہانڑیاں پشور دالوک ورثہ بنڑ کے ہمیشہ یاد رکھیاں
جاؤن۔ فی الحال اس کتاب اچ تو اڈے واسے چھ کہانڑیاں رکھیاں گئیاں باقی کہانڑیاں گندھارا ہندکوا کیڈمی
تو اڈے وسے عشق چچہ دی دوسری جلد وچ پیش کرسی۔

نذیر بھٹی

0331-9333770

محبوبہ

محبوبہ

معزز قارئین!

کوئی بی لوک کہانزی آپڑے خطے دی تاریخ دا حصہ ہوندیے۔ جس نوں ہر بندہ بیان بی کر سکدائے۔ تے ہر باشعور لکھاری لکھ بی سکدائے۔ مگر اس دے مرکزی موضوع دا پابند ہو کے۔ دنیا تے کئی لوک کہانزیاں موجودان تے اناں نوں ہر لکھاری نے آپڑے آپڑے طریقہ نقل لکھائے۔ مگر اس دی بنیاد نوں سامنڑے رکھ کے۔ محبوبہ تے جلات دی کہانزی آپڑے وڈیاں سی سنزی آئی۔ تے 1970ء وچ منے محبوبہ جلات دے سرناویں نل لکھی ہوئی ہک کتاب بی قصہ خوانی چو خرید کے پڑھی آئی۔ اس دے علاوہ محبوبہ جلات دے ناں تے ہک فلم بی اناؤنس ہوئی آئی۔ جس داسکرپٹ غالباً علی حیدر جوشی مرحوم نے لکھا آیا۔ جیہڑا کہ منے سرسری دیکھا آیا۔ مگر او فلم بنڑنی سکی آئی۔ لہذا منے جوش سنزائے تے پڑھائے۔ اسی نوں بنیاد بنڑا کہ منے اس کہانزی نوں ڈرامائی تشکیل دتی اے۔ امید اے قارئین نوں گندھارا ہندکو اکیڈمی دی ایہہ پیشکش پسند آسی۔

نذیر بھٹی

کردار:

محبوبہ

جلات

نامسلم

خونکار

وزیر علی

مائی میراں

ملنگ

کاشی

ملنگ

سپاہی۔ نوکرانیاں۔ نوکر

سین نمبر 1

وخت	=	دن
مقام	=	دیوان خاص
کردار	=	نامسلم۔ خونکار۔ پیادہ
(نامسلم تھ پچھے بند کے سر اُچار کھ پیا ٹھلدا اے پیادہ انٹر ہو کے احترام مل تہہ بند کے کہند اے)		
پیادہ	=	حضور دا اقبال بلند روے۔ خونکار ہونڑاں تہوانوں ملنے آئین۔
نامسلم	=	اجازت اے۔
(پیادہ پچھلے پیراں تے رخصت ہوند اے۔ نامسلم سوچدا اے)		
نامسلم	=	پندرہ سال بعد خونکاروں میں کسراں یاد آگیاں؟
(خونکار انٹر ہوند اے)		
خونکار	=	السلام علیکم۔
نامسلم	=	زمین تے پئی چونکی تے کھلو جا خونکار۔ تاکہ میں تنوں دیکھ سکاں۔
خونکار	=	منوں افسوس اے نامسلم۔ کہ ہونڑاں تیری تکبر مل تہی ہوئی گردن نیویں نی ہوئی۔
نامسلم	=	تکبر سانوں وراثت وچ ملا ہو یاے۔
خونکار	=	پندرہ کتنا ای اُچا ڈے..... اس نے زمین تے ای آخراں ہوند اے۔ نامسلم۔ ہونڑی
ویلا ہیوے۔ چھوڑ دے تکبر..... ٹھڈا لگسیا..... تے مند دے پہار زمین تے بٹے پیسیں۔		
نامسلم	=	ایہہ گہل تے منوں پندرہ سال پہلے بی کیتی آئی۔ تے دیکھ میں اسراں ای شان مل کھلا
ہویاں۔		
خونکار	=	نہیں نامسلم۔ تیری آکڑ دی ہک تڑاں۔ پندرہ سال پہلے اس وخت ٹٹ گئی آئی۔ جد
تیرے کہا وچ تیری تہی محبوبہ جھی آئی۔ تے ہونڑ تیری ایوی تہی ویاہ کر کے تیری آکڑ دیاں ساریاں		
تڑاواں پن کے تیری گردن تیرے جوانی اگے نیویں کر دیسی۔		
(ایہہ سنو کے نامسلم تے BANG پیندا اے۔ تے سوچدا رہ جاندا اے)		
نامسلم	=	تو ڈاڈا دوست این میرا۔ کہ پندرہ سال بعد منوں ملنے آیا ایں..... تے دکھ ای دینڑیں

آیا ایں۔

خونکار = میں تنوں دکھ دیندیں نہیں۔ سمجھانڑیں آیاں نامسلم۔ چھوڑ دے تکبر۔ تے عاجزی قبول کر لے۔ اللہ دی قسمے بخشا جاسیں۔ نہیں تا.....

نامسلم = نہیں تاکہ؟

خونکار = جسراں فرعون دا غرور پہنڈیں واسے اس دے کہا روچ حضرت موسیٰ آ گیا آیا..... اسی طراں تیرا غرور پہنڈیں واسے تیری کہا روچ محبوبہ پیدا ہو کے جوان ہو گئی اے۔

(نامسلم سنڈ کے ترف جانداے۔ تے سوچڑیں لگداے)

Cut

سین نمبر 2

- وخت = دن
- مقام = باغیچہ
- کردار = محبوبہ۔ نوکراڑیاں۔ مائی میراں
- (کوایرزدی گونج دے نل۔ محبوبہ شان نل سلوموشن شاٹ وچ آندی پیئے۔ نوکراڑیاں قطار وچ کھلیاں اس تے پھل سٹدیاں۔ مائی میراں ہتھ چک چک کے اسدی تعریف کردیئے)
- مائی میراں = آئی آئی حسن دی سرکار آئیئے..... رنگ برنگی پھلاں دی بہار آئیئے..... ادب کرو، احترام کرو، سلام کرو..... کر کے سوٹھی محبوبہ سولہ سنگھار آئیئے
- (محبوبہ آکے تخت تے پیٹھدے ہو یاں)
- محبوبہ = مرحبامائی میراں مرحبا۔
- مائی میراں = خدا بری نظری بچا وے۔ اج میری شہزادی دامتھا پیا چین ہر محمد ائے۔
- محبوبہ = تو تا نجوم دا علم جانزنی ایس مائی میراں۔ ذرا میری قسمت دا حال بتا۔
- (کہندے ہوئے ہتھ اگے کردیئے۔ مائی میراں اس دا ہتھ دیکھ کے کہندیئے)
- مائی میراں = واہ..... میری شہزادی دی قسمت وچ ہک بہت ای سوٹھا شہزادہ وے۔
- محبوبہ = (خوش ہو کے) ہلہ؟..... کونز اے او شہزادہ؟
- مائی میراں = ایہہ تائیں نی جانز نیاں..... مگر او پچھم والو آسی۔ تے تنوں ہتھ سی پکڑ کے آپڑے نال لے جاسی۔
- محبوبہ = ہائے اللہ..... اومنون نسا کے لجا سی؟
- مائی میراں = ہو سکد ائے۔ کیونکہ تہواڈے ابا حضور۔ کسے نوں آپڑا جوائی بنڑاڑاں۔ تسلیم نی کر دے۔
- محبوبہ = کیوں؟
- مائی میراں = پتہ نہیں..... تہواڈے ستارے پئے ایہہ بتاندین
- (ایہہ سبز کے محبوبہ سوچ وچ پے جاندیئے)

Cut

سین نمبر 3

وخت	=	دن
مقام	=	آرام گاہ
کردار	=	نامسلم - عظیمہ
(نامسلم پریشان اے ہلدا اپیائے۔ بیگم عظیمہ کھلی ہوئیے۔ دیکھدی پئی اے۔ وچ انٹر ہوندین)		
عظیمہ	=	خیر ہووے سرتاج۔ اج پئے تسی پریشان لگدیو؟
نامسلم	=	ہاں..... ساڈی تہی محبوبہ نے منوں دلیلاں وچ پادتائے۔
عظیمہ	=	(حیران ہوکے) محبوبہ نے؟
نامسلم	=	ہاں..... کاشکری..... اس دے حمدیاں ای منے اس نوں جیندی دفن کردتا ہوندا۔
عظیمہ	=	مگر کیوں..... اس دا قصور کیہہ وے؟
نامسلم	=	اس دا قصور ایہہ وے کہ او ساڈ اپتر نیگی..... تہی وے۔
عظیمہ	=	تہیاں تا خدا پاک دی نعمت ہوندیاں سرتاج۔
نامسلم	=	مگر ساڈے واسے زحمت اے عظیمہ۔
عظیمہ	=	پریشان کیوں ہوندیو سرتاج۔ اسی اس نوں ویاہ دیاں تاسا نوں جوئی دی شکل وچ پتر
مل جاسی۔		
نامسلم	=	نہیں عظیمہ نہیں..... سارے اج تک آپڑا سر کسے اگے نیواں نی کیتا..... تے جوئی دا
وجود ساڈے اچے شملے نوں نیواں کر دیسی۔ تے ایہہ اسی برداشت نی کر سکلیاں عظیمہ۔		
عظیمہ	=	مگر جوان تہیاں نوں ویا نزاں ضروری ہوندائے سرتاج۔
نامسلم	=	مگر اسی کسے نوں جوئی بنڑا نزاں برداشت نی کر سکلیاں۔
عظیمہ	=	مگر جوان تہی نوں بھٹائے رکھڑاں گناہ ہوندائے۔
نامسلم	=	اسی محبوبہ نوں قتل کر دیسی ایں۔
عظیمہ	=	ایہہ اس سی بی وڈا گناہ ہوسی سرتاج۔
نامسلم	=	تافیہ..... اس سلسلے وچ منوں کش ہو رسو چنڑاں ہوسی۔
(کیمرہ نامسلم تے)		

Cut